

*PALABRES DEL
PRESIDENTE
DE L'ACADEMIA,
SR. GARCÍA
ARIAS*

Esta Xunta xeneral quier ser comu'l ramu que se pon acabante faer un trabayu cotinuáu nunes cuantes de xornaes. Nesti casu a lo llargo una selmana'n que per toa Asturias les nuses lletres foron más conocíes nuna bona riestra atividaes. ¡Qué guapo ver a tantos trabayando nesa andecha que fai vidable lo que nun tien que se desanicar enxamás. Y qué guapo pescanciar que namái l'ideal d'una Asturias asturiana empobina a tanta xente nun trabayu tantes vegaes fadiu.

Somos un garapiellu más tolos años y, persabémoslo, llegaremos a nun mos poder cuntar porque nun habrá quien torne esi númberu de xente que llucha y s'esguedeya por esti pueblu nuesu con tanta llercia al ridículu pero llaráu de posibilidaes pal futuru. La voz d'un solu nun ye a sentise comu afitaba Fernán Coronas:

la mia voz ya una vocina
qu'apeninas cerca sona
ya con eŀla nun ha espertare
la mia Astúrias pigarzona

De toes maneres toos xuntos fairemos coses bien estremaes nos sos efeutos:

clamiade muitos comigu
na nuesa llingua perbona
ya de muitas voces xuntas
faigamos una vozona

Sí, una vozona que retraña y restinxa perdayuri, que brinde a toos a la xera y respuenda con puxu a la concencia amatagada o al que glaya amoriando.

Esa vozona de toos xuntémosla a la de l'Academia que dirá lloñe mentantu sienta l'aliendu de los que tán na mesma estaya. Necesario ye ello pa que nueos y vieyos miembros sigamos alantre. Anguaño tres nuevespresones s'inxerirán, poles mesmes necesidaes de dir dixeblando'l trabayu. D'un llau faimos falta llegar a esi conxuntu que son les enseñances medies de les que nun pudimos ocupamos munchu hasta agora daes les prieses con qu'hubo entainase na EXB; naide meyor que presones que lleven tiempu nello p'atendelo; d'otra parte, bona ye la ocasión pa enanchar el nuesu llaborar nesa gran fastera del occidente, lloñe munches vegaes y ensin embargu d'importancia pal futuru de la llingua. Camentamos qu'asina, según les posibilidaes, podrá dise a más con tal de nun se galdir na secha. El riego ta abiertu y les soluciones, Sres. académicos, nun les hai si nun s'atopen; escontra lo que pasa'n partíos o xuntes d'otru calter equí nun se dan consignes sinón que caún tien qu'afayar soluciones; equí ruines son les ufiertes honorífiques pero allegrámonos toos si entainamos daqué nel procesu recuperador. Davos una bona acoyida ye prestoso; dicivos qu'aguardamos la vuesa xenerosidá ye fato. Vós mesmos atalantáis u fai falta l'encontu.

El vuesu trabayu súmase a tolo fecho hasta agora y seríamos inxustos si nun pescanciáramos qu'enantes de nós hubo tamién otra xente que sintió perfundo a Asturias, que ximió y llanció señardoso y d'impotencia munches vegaes al nun afayar sofitu necesariu pa una llingua cariciosa pero frayada, viva pero abuxaracada. Güei apautámonos tamién pa homenaxear a los nuesos mayores, simbólicamente equí representaos, porque enllacen el nuesu presente difícil pero n'estén con un pasáu d'anubries vivencies. Son más los que podríen tar nel so llugar pero quiximos que'l simbolismu representare a toles Asturias: a la del centru con Novo Mier y Mánfer de la Llera, a la del oriente con César Díaz, a la del occidente con Eva González. Gracias por tar con nós, por ser l'arcoxu que mos xunce a l'Asturies d'ayeri, porque sobretoo festexeis posible qu'a l'Asturies de mañana nun-y faiga falta nacer güei.

El Día de les Lletres ye pa nós, per otu llau, motivu p'afondar nos problemes onde mos inxerimos. Y ye siempre d'apoderar que les relaciones colos muérganos políticos nun tean amaliñaes nestes feches. Cuandu daqué se fai nel camín del bon entendimientu, furtase a ello nun ye xusto. Reconocer llogros y cambios nesti sen trabaya abondo pa que vayen esborrándose les xustificaes reticencies nes qu'una murnia y llaceriosa hestoria mos allancó. Nós vemos les coses dende dos dixebraos puntos de vista. D'una parte, el trabayar concretu de la Oficina de Política Llingüística, d'otru la xuntura elementos que trespasen con muncho les sos competencies.

Préstamos asoleyar que, según la bona voluntá empobina'l faer de la citada oficina. Demuéstrase a les clares que munches de les torgues d'enantes nun yeren estructurales sinón organizatives o, si se prefier, resultáu d'una xestión non maurecida. Agora, nun sen contrariu, fáense coses, sabe ún hasta ú algamen les posibilidaes del interlocutor.

Podrán paicer daqué desaxeraes les mios palabres y, de xuru, serienlo nuna sociedá desendolcada darréu que lo que se fai n'Asturies, oxetivamente falando, ye probetayo; de toes maneres la nuesa llaceria ye tala que nun mos queda otu remedi u qu'aponderar curtios pasos con tal que se dean, porque enantes nun se daben. N'efectu la xunta de toponimia trabaya; el deprendimientu de la llingua avanza; dalgún mediu va entamala cola comunicación n'asturianu. Pero... ¿ta too asina llograo? Ye perclaro que non. Tán fayéndose coses pero non tolo que ye posible. El meyor tratamientu de los nomes de llugar nun tien dengún tratu seriu nos indicadores de les carreteres. La llingua sí, en trará nos medios de comunicación, porque se subvencione, y ensin embargu nel gran mediu públicu, na TV, la llingua nun entra pela puerta grande; nun se considera la so conocencia, nun s'abre a los profesionales la posibilidá del so emplegu, arrenúnciase a una TV asturiana, fecha nididamente, n'asturianu.

La llingua sí, ta na EXB, pero gracias al esfuerzu, al sacrificiu d'unos profesionales competentes, los más competentes, los qu'entienden que l'anovamientu pedagóxicu será xigomancia si la llingua sigue tapecida nel requexu de los infestaos. La llingua sí, entró na EXB pero nunes condiciones tan probes que nun puen caltenese y nun número tan perbaxo les posibilidaes que ye pa esmolecese.

Estes reflexiones diches asina, al alto la lleva, fan que veamos que'l problema fonderu nun va solucionase con una bona xestión de la citada oficina, cenciellamente porque hai toa una riestra coses que se furten a les disposiciones que surdan del palaciu de la cai del Sol d'Uviéu. Les soluciones a les necesidaes reales bien pescanciaes que son la escolarización dafechu na EXB y nel BUP, medios de comunicación n'asturianu, toponimia enderechada, pasen per un pautu ente'l Gobiernu asturianu y el Gobiernu español que faiga posible un tratamientu asemeyáu al que tienen les comunidaes con llingua non castellana. A Asturias discrimínenla porque sigue pagando a los profescores y ta al

debalu de lo que Madrid-y diga, cuasimente'n too, p.e. cuándo pue empicipiar a falase de lo que va facese'l cursu que vien. De nun faer una negociación fonda y non de circustancias, los problemes que van surdir darréu serán talos que, na práctica, va ser imposible llevar alantre'l procesu escolarizador con toles consecuciones. La escolarización entamó, nun fexo más qu'entamar, pero si nun se fai un pautu políticu y la marcación lleagal afayaiza too van ser problemes, emplastos, farrapiezos. La voluntá política nun pue contentase col reciclax del profesoráu —necesariamente nes manes de l'Academia— si-nón que tien que llevar a coyer toles competencies na enseñanza; y eso quier dicir que s'asignen toles dotaciones necesaries pa la escolarización dafechu de la llingua na EXB y nes enseñances medies; y eso, de la mesma manera, quier dicir que d'una vez por toes esto dexe de ser territoriu MEC a onde lleguen de continu funcionarios esllarigaos, que nun conocen un res nin de la llingua nin de la cultura nin del país al que los destinen. Acabar col territoriu MEC quier dicir facer los posibles pa qu'apuerten los qu'equí se formaren y los que rispen por vivir y trabayar na enseñanza del so país, Asturias.

Al nuesu paicer la voluntá política asturiana esixe quitar esa pergrán torga lleagal que ye la falta d'oficialidá de la llingua escontra l'espíritu y la mesma lletra de la Constitución que se diz defender. La falta d'oficialidá pon torgues a la enseñanza, pon torgues na recuperación de la toponimia, pon torgues nel emplegu de los medios públicos de comunicación; amatágase nella'l mandáu del Gobiernu español escontra los asturianos que nagüen por llegalizar les sos organizaciones; la falta d'oficialidá nun mos dexa votar...

Viendo les coses asina nun podemos por menos de sentimos discriminaos con relación o otros ciudadanos que puen emplegar la so llingua, estudiala, sentila, votar... somos sí malatos nel propiu país, col sofitu, delles vegaes, de los nuesos propios paisanos.

Qué lloñe vemos esa realidá pola qu'allampiamos de ser un país avanzáu, cultu, democráticamente fechu. Qué lloñe tamos de que'l control asturianu quiera facese n'Asturias. Alcordémonos del cantar y faigamos comparanza de delles atitúes abandonistes coles que los nuesos mayores sabíen caltener:

al pasar per el puertu, Puertu Payares
m'alcontré con un vieyu llindiando vaques.
Yo comu yera tan vieyu-y pregunté:
si quier dormir la siesta yo llindiaré.
Y el vieyu mui ufanu me contestó:
¡Les vaques de mio casa llíndioles yo!

Esi ye'l gran problema, querer llindiar les propies vaques porque hai fuerces pa facelo, porque sabe facese, porque se quier facer. Mirar pola casa d'un ye representala, ye curiala, y nun dexar que quede al esfotu de los otros. Mirar pola propia casa llévanos a facemos dueños de la propia llingua y d'ehí que surda oficialmente una petición

nidia al Gobiernu asturianu, al partíu que lu sofita, a toles fuerces democrátiques: queremos la oficialidá de la llingua. Talmente comu suena, con toles prudencies, con tolos miramientos, colos pasos medíos, pero que nun s'emplegue, enxamás, comu argumentu escontra la llingua que'l so usu nun ye oficial.

Nun fairá falta qu'una vegada más asoleyemos la más bona disposición a falar, a modo, d'estes coses, ensin escaecemos que la meyor pue ser enemigu de lo bono, colos pies en suelu, viendo toles catanes que'l problema tien; pero yá nun pue allargase más reconocer lo que de xusticia ye. Les bones disposiciones seríen caxigalines si nun alcuentre la marcación llegal afayaíza. Nun pedimos imposibles sinón que nel camín entamáu se destranque la canciella de fierro qu'agora torga'l pasu.

El Gobiernu d'Asturies tien la nuesa promesa de collaboración, de dir a solucionesalcontraíces, al marxen de les lluches partidistes. Sabe y habrá persaber qu'esta Academia nin ye nin va ser l'avanzada de partíu dalgún, pero tamién tien que pescanciar que'l trabayu que se fai sólo los más intelixentes y ardizosos, sabrán enxertalu na praxis política.

Al mesmu tiempu que les nuses promeses serán cumplíes encamentámos-y tamién al Gobiernu d'Asturies un tratu pa con esta Academia colo que significa ser una institución del Principáu, lo que tien qu'entender comu un tratu amañosu nes dotaciones materiales insatisfeches y na reconocencia pública siempre arrequexada.

Nesti momentu y magar les munches circunstancies a la escontra abúltamos que la concencia asturianiega nun va ser a torgase adúlces. Hai yá muncha xente enfotao y hai llogros perestimables que puen ufertase lléxítima y nidiamente comu asturianos y que podríen ser orniu pa los que representen esti pueblu. Saber faelo ye tamién custión de tiestes escamplaes. La lliteratura n'Asturies güei tien el pesu específicu de la lliteratura asturiana, una lliteratura sofitada por una mocedá que mayoritariamente ye favorable y que nun se fairía con otros preseos llingüísticos. Esti númberu 20 de *Lletres Asturianas* ye niciu de lo que to diciendo y nun necesita más palabres. La cultura, ye verdá, nun tien fronteres pero xustamente por eso tan bonu pue ser un poema fechu n'asturianu comu n'inglés. Eso sabíamoslo abenayá y ehí se llantaba la nuesa fuerza al mesmu tiempu que pescanciábamos el valir de Santuyano, Santa María del Naranco o Samiguel de Lliñu enantes que mos contaren que yeren monumentos de la Humanidá. Y comu sabemos que la cultura faise con toles aportaciones y que la cultura minoritaria débese non a ser menor sinón a que ye más pequeñu'l pueblu que la llogra, d'ehí que sigamos esguedeyándonos al marxen de les consideraciones de los menos cultos o de los más babayos. La entrada na CEE celebróla dalgún alcalde asitiando la bandera d'Europa nel llugar probe hasta entós reserváu a l'asturiana. Ruin conceutu de lo que ye Asturies, ruin entender lo que ye Europa. Nin Europa, nin naide será enxamás a tar nel llugar qu'Asturies-y correspuende. Pero eso que sabemos y sentimos y tastamos faigámoslo llegar a

toos perdayuri colos argumentos amañosos: al que se-y prienda pel corazón pel corazón
prendéilu, al que se-y llegue pela razón cola razón falái-yi, al que s'algame colos fechos
lo que se fai mostrái-yi. Nun escaezamos enxamás aquella vozona de que parllara Fer-
nán Coronas:

con esa voz pregonemos
lo que menos se pregona
ya restinxa'l nuesu bable
comu restinxe la tona.

